

SUUNVUORO

Vuosi 1960 oli poliittisesti mielenkiintoinen: tuona vuonna Leonid Brežnevistä tuli Neuvostoliiton ja John F. Kennedystä USA:n presidentti; Mannerheimin patsas ilmestyi Postitalon aukiolle. Kylmä sota lähestyi. Mutta radiosta seurattiin Squaw Valleyn ja Rooman olympialaisia ja ihmeteltiin ensimmäisiä ruotsalaisia naispappeja. Kun syksyllä 1960 aloitin suomen kielen opinnot yhdessä myöhempien kollegoideni Seija Aallon, Eila Hämäläisen, Laila Lehikoisen, Pentti Leinon ja Eira Penttisen sekä parinsadan muun fennistiksi aikovan nuoren kanssa, irtauduimme näistä realiteeteista fennistiikan turvalliseen maailmaan. Virittäjän toimitus, ulkoasu ja sisältö olivat melko etäällä jokapäiväisistä ajatuksistamme, tunteistamme ja niistä kuvitelmista, joita meillä yliopisto-opinnoista saattoi olla. Ainakin naisopiskelijan silmään pisti, että ala oli jokseenkin täysin miehinen: 18-henkisessä lehden toimituksessa vain taloudenhoitaja oli nainen. Nuoria naiskirjoittajia oli vasta kirjaesittelyjen tekijöinä.

Vuoden 1960 alusta oli päätoimittajaksi vaihtunut Veikko Ruoppila, joka ilmoitti näkemyksensä, ettei Virittäjä entisestään muutu. Niinpä artikkeleihin sisältyi vielä tuolloin paitsi fennistiikkaa ja fennougristiikkaa myös kirjallisuudentutkimusta, folkloristiikkaa ja kansatiedettä. Lehti oli kuvitettu: varsinkin katsauksissa on hienoja mustavalkoisia kuvia muun muassa murteenkeruun kentiltä. Kansainvälisyys oli toisennäköistä kuin nyt, mikä näkyy siinä, että abstraktit julkaistiin ranskaksi. Tärkeä kansainvälinen avaus oli tuona vuonna Unkarissa järjestetty ensimmäinen fennougristikongressi, jonne matkusti peräti 45 suomalaista alan tutkijaa. Kirjoittajina ja juhlinnan kohteina oli unkarilaisia ja virolaisia. Yhteydet pakolaisena eläviin huomattaviin virolaisiin kollegoihin olivat kiinteät: vuosikerran viimeinen numero oli juhlakirja Ruotsissa 60 vuotta täyttävälle lingvistille Julius Mägistelle, josta Pertti Virtaranta kirjoitti peräti 11-sivuisen juhlakirjoituksen; numeron 22 kirjoittajasta viiden artikkeli julkaistiin viron kielellä.

Vuoden 1960 Virittäjä on tieteellisesti aika kesy ja riidaton. Ohi olivat Ravilan ja Siron kiistat synkronian ja diakronian suhteista lauseopissa; vielä ei ole tullut aika taistella uusia amerikkalaisia kieliteorioita vastaan. Villeintä ajattelua edustaa alan tärkeimmän teoreetikon Paavo Ravilan kuuluisa kirjoitus, jossa esitetään, että suomalais-ugrilaisissa kielissä nominaalilause (tyyppiä *talo suuri*) on vanhempi kuin verbaalilause ja että verbien aika- ja tapamuodot olisivat syntyneet nominaalimuodoista juuri tällaisissa lauseissa (oletettavasti *talo kaatuva* > *talo kaatuu*). Toinen teoreettisesti suuntautunut kirjoitus on unkarilaisen István Pappin; hän pohtii ja osin arvostelee Penttilän esittämiä termejä sane ja verbidi, mutta katsoo Penttilän kieliopin silti olevan »kieliteoreettiselta kannalta urauurtava».

Oi niitä aikoja! Nuo tekstit menivät kyllä opiskeluaan aloittavan nuorison hilseen yli. Mitähän me mahdoimme silloin saada irti myöskään viron ja kirjasuomen yhtymäkohdista, tšeremissin sanaliitoista, Tuohikotin tai Ähtärin nimestä taikka suomalaisista kulttuuriheeroksista?

Yritän eläytyä tämän syksyn opiskelijan maailmaan, kun hän on kovasti kannustettuna hankkinut hyllyynsä säännöllisesti vuodesta 1897 ilmestyneen alan perusjulkaisun. Eipä

▷

ole tämänkään vuoden Virittäjällä yhtymäkohtia ajankohtaiseen maailmanpolitiikkaan. Jos aloittaa lehden lukemisen takaperin, huomaa kuitenkin, että katsauksissa on yhteiskunnallisesti ja ideologisesti tärkeää asiaa. Kielemme käytäntö -osasto pikku huomioineen ja kielenkäytön oikaisuineen on saanut väistyä laajempien ja analyttisempien kielen hyvinvointiin ja säilymiseen liittyvien pohdiskelujen tieltä. Kun vuonna 1960 tyydyttiin listaamaan ylioppilaisaineiden tyylivirheitä, nyt Pentti Leino esittelee ja perustelee äidinkielen ylioppilaskokeen kauan odotettua uudistusta. Lea Laitinen ja Leena Huss kirjoittavat tärkeistä ja ajankohtaisista kielipoliittisista kysymyksistä, kuten kielimuotojen ja vähemmistökielten säilymisestä. Kotikielen Seuran kirjakieliseminaarin esittelyn yhteydessäkin todetaan meneillään oleva kirjoitetun kulttuurin murros, jota ylioppilaskirjoitusten kriisi osaltaan heijastaa.

Fennistien kansainvälisyys on jotain aivan muuta kuin meidän nuoruudessamme. Sukukielet ja virolaiset ja unkarilaiset kollegat ovat ehkä liiaksikin jääneet syrjään. Artikkelien abstraktit ovat itsestään selvästi englanninkielisiä, ja tiedeyhteisöt, joihin nuoret fennistit kuuluvat, ovat metodisesti ja teoreettisesti muodostuneita, mistä ovat nyt esimerkkeinä konstruktioikieliopin ja keskusteluanalyysin kongressit.

Numeroiden tieteellinen sisältö ilahduttaa monipuolisuudessaan varttunutta tutkijaa, onhan nyt toisaalta merkkejä sanasemantiikan paluusta ainakin Nirvin juhluvuoden herättämänä, ja tässä numerossa myös perusteellisia tutkielmia komeasti niin fonetiikasta, morfofonologiasta kuin syntaksistakin, joista kirjoituksia ei ole tungokseen asti ollut tarjolla. Opiskelijalle näistä herkullisinta antia on arvatakseni — kolmosnumeron setä Nirvin perintö! ■

AULI HAKULINEN